

Bigünälik prezumpsiýasy

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Bigünälik prezumpsiýasy BIGÜNÄLIK PREZUMPSIÝASY

Häzir şu ýazgyny ýazmak kyn. Ýöne belkäm-de şu gün ýazylmalydyr. Mysaly iň elýeterden beresim gelýär...

RHP-niň ýaşlar toparynyň Beýogly raýonynyň dürli ýerlerine asan ýazgysy ünsümi çekdi: «Eli ganly «Yenidoğan» bandasynyň serdary Türkiýe respublikasynyň prokuroryna haýbat atma miltini syýasy baglanyşykda adamlaryndan alýar!»

Bir göräýmäge ýazgyda ýazylanlarda ullakan mesele ýok ýaly.

Prokurora haýbat atan wideony görmedik ýok bolsa gerek.

Diňe şu sud işi däl, şuňa meňzeşlerine-de köp gabat gelmäge başladyk. Ha Narin Güran bolsun, ha-da Dilan Polat wakasy bolsun, şu soragyň üstünde pikir alyşsak gowy bolmazmy: Ýurdumyzda «hasap bermek» babatda säwlik goýberýärismi?

Halkara hemmetaraplaýyn esasy hukuk düşünjesini ýatlatmaly bolýaryn: “Presumption of innocence”, ýagny «bigünälik prezumpsiýasy»-günäsizlik prinsipi...

Etmiş doly subut edilmedik ýagdaýynda hiç kimi sud edilen hökmünde aýyplap bolmaýar...

Bigünälik prezumpsiýasy bolmasa, öňünden ýetirilen soňky höküm basyşy sud prosesine täsirini ýetirýär we usullaýyn alnyp barylýan derňew anyk sud kararyna öwrülýär! Ynha... Iň uly ýalňyşlyklaram şu ýerden çykýar, hakykaty anykladygy bolmaýar! Özümden mysal bereýin:

Soner Yalçın

SAMİZDAT

Hakikatlere Dayanacak
Gücünüz Var Mı

Benim ülkemde bir gazeteci-yazar ha-
yırına, gazetecisine baki yapı-
lanlara kadar sessizce-unutul-
makum olmaya gâzilir.
Ama benim ülkemde; gerçekler de in-
mutlaka yazılır.
Samizdat gisi...

İLK BASIM
100.000 ADET

* * *

FETÖ-nyň guran duzagy netijesinde iki ýyllap Siliwri

türmesinde ýatdym.

Aýyplama on aýdan soň çykdy. Şol ikiaralymda men barada ýazylmadyk ýalan galmady. (Jikme-jiklikleri «Samizdat. Hakykatlara döz gelip biljek güýjümüz barmy?» kitabymda ýazdym).

Ilki sud mejlislerinde dymanymy gowy gördüm. Sebäbi hukuk kadalaryna laýyklykda rayatyň bigünädigini subut etmegiň hajaty ýok, onuň günälidiginiň doly subut edilmändigi ýeterlik.

Hawa, diňe bildirilen etmişleriň subut edilmeginden soň höküm çykarylyp bilner.

Işimi derňeýän prokurorlardyr sudýalara «günämi subut ediň» diýibem bilýärdim! Ýöne munuň giň jemgyýetçilikde näme täsiri bolup bilerdi? Bigünälik prezumpsiýasy kimiň piňine?

Hukugy bozdular, adalaty ýok etdiler. Täze sud medeniýetini gurdular. Wyždany, ynsaby ýaraladylar... Muňa ýeňilmejek bolmaly.

Hakykata ýetmek üçin dürli pikirler çaknyşmaly bolýar. Munuň üçin derňew biri-birine deň üç wezipä mätäçlik duýýar: aýyplama wezipesi – garalawjy prokuror, goranma wezipesi – aklawjy, sud etme wezipesi – höküm çykaryjy sudýa...

Hakykat şu üç wezipäniň pikir çaknyşygyndan orta çykýar. Turzulan galmagal kanunlaryň şu üç sesini basmaly däl...

Dr. Ahmet YALÇIN
Cumhuriyet Savcısı

SUÇSUZLUK KARİNESİ

* * *

Şeýle diýýän bolmagyňyz mümkin: Siz haýsy suduň gürrüňini

edýärsiňiz? Konstitusiyada diňe kagyz ýüzünde galan hukugyň gürrüňini edýärsiňizmi?

Dogry aýdýarsyňyz. Kanuny düzgüniň soňuna nokat goýup öz keýpine kybap sistemany ýola goýan AKP bilen syýasylaşan sud jemgyýetiň adalat medeniýetini sozdy. Üstünde durup geçmek isleýäninem edil şu bozuklykdyr. Häkimiýet başynda oturanlara ýeňilmejek bolmaly.

RHP-li ýaşlara çenli köptaraply hukugy syýasata perde tutunyp bilýär. Gaýtam tersine, bigünälik prezumpsiýasynyň arkasynda durup, suda eýe çykma medeniýetini berkitmeli. Jemgyýetçilik düzgünini başga hili ýola goýmak mümkin däl. Seniň hukugyň, meniň hukugym diýen zat ýok. Esasy köptaraply prinsipleriň gürrüňini edýärin, ýogsam bolmasa syýasat-sud gatnaşygyny bilmän duramok.

Soňly mysal:

RHP tussag astyna alynan Esenýurt munisipalitetiniň başlygy Ahmet Özere arka durmagynyň birinji şerti-de bigünälik prezumpsiýasy bolmaly. Gürrüňsiz... Häkimiýetiň we onuň garamagyndaky mediýanyň şobada höküm çykarjagyny çak etmek kyn däl. Öwrenişibem gitdik indi bu zatlara.

RHP aýry garaýyşdadygyny görkezmeli. Ýagny, RHP-li ýaşlar jemgyýetçilik wyždanyna eýe çykanda köptaraply hukuk prinsuplerini hem gözden salmaly däl. Mahatma Gandhi şeýle diýipdir:

«Adalatsyzlyk edip ähli adamlar bilen bile bolanyňdan, adalatly bolup ýeke özüň galanyň has gowy».

Dewizimiz zulumam däl, rehim etmegem däl – diňe adalat bolmaly!..

Köpugurly hukugy ýola goýmak hökmany. Seretseňizläň... Mejlisiň gün tertibinde «täsir çawuşlygy» kanuny bar. Uly howpuň abanyp gelýändigini bileňzokmy?

Bigünälik prezumpsiýasyna köp mätäçlik duýarys entek. Bize öňde kyn günler garaşýar...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 31.10.2024 ý. Publisistika